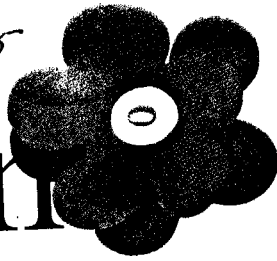


Bilag til Aftenposten 28/4-95

Fredsvåren



Aldri var våren vakrere, men fremdeles er krigen en del av hverdagen. Så sent som 5. mai holder Quisling en radiotale. Den gir ikke noe håp. En hard kjerne nazister forsøker å skape forvirring. De trykker falske illegale aviser og truer med borgerkrig.



BÅL: Nazi-symboler og blendingsgardiner ble kastet på bålet.

AV TERJE WIIG

Ved et kjøkkenvindu i Sars' gate 31 skriver Ingri Kristine Grorud Johannessen i sin dagbok:

7. mai: «I over åtte dager har det gått rykter om fred. Håp og skuffelse veksler. Da jeg var ute med Bent etter midt-dagsstellet, sier fru Fjeldstad: «Nå er det fred, det skal være sikkert denne gangen.» «Jeg tror det ikke.» svarte jeg.»

Krigen er for nær. Noen måneder tidligere er en trikk i Stortingsgaten truffet av en bombe beregnet på Gestapos hovedkvarter på Victoria terrasse. Flyangrepet slo feil. 87 mennesker ble drept.

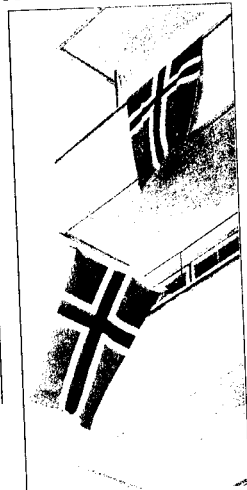
7. mai: «Kl 16.45 ringte fru Johnsrud på for å vise oss at hun hadde vært på loftet og hentet flagget. . . De holder på å heise flaggstang i gården. . . Gråten vil ta oss, men vi ler allikevel. Tanken om fred er så

overveldende at den er ikke til å fatte. . . Gud er god.»

De ubekreftede meldinger om kapitulasjon når Oslo gjennom radiosendinger fra utlandet, men først kl. 18.30 i BBCs norske sending høres Hartvig Kirans stemme i tusen ulovlige radioapparater.

Så er det altså sant -

FLAGGET: 7. mai begynte flaggene å vaie.



tyskerne har kapitulert også i Norge.

«Da freden brøt løs, ja jeg glemmer det ikke. Jeg gikk i en rus uten noe å drikke.

Det begynte om tirsdag, og så hele tiden, det hendte no stadig og fortsatte siden. . .»

Slik innledes et jubelhefte av Einar Sissener og Paul Lork Eidem. Det tar stemningen på kornet. Gatelysene tenes for første gang på fem år. Folk jubler, klapper, ler og gråter.

De forhatte blendingsgardinene - krigens symbol på mørketiden - flagrer ut fra alle vinduer. De ender i store bål i gaten.

Fremdeles er mange skremt. Det er tyske tropper over hele byen. Vil de holde seg i ro?

Gutta på skauen

Ingri Kristine skriver: «Flagget er hengt ut av vinduet i oppgang K. Det var uenighet om dette, de fleste synes det var for tidlig. Jeg baker

GUTTA PÅ SKAUEN: På vakt i byen.



en kringle, men er så åndsforlatt at jeg lurer på hvordan den blir. . .»

Oslo stråler som en juvel. Bak vinduene kan man for første gang se levende mennesker. Over byen stiger et jubelbrus. Der norske flagg blir heist lyder «Ja, vi elsker» og «Seieren er vår».

For første gang dukker norske hjemmefrontkarer opp. «Gutta på skauen» er kommet til byen. I gensere, vindjakker og nikkers. Bevæpnet med maskingevær og pistoler. Og



OPPFORDRING: Store og små deltok i feiringen.

med armbind i norske farver.

Aldri så byen et flottere syn. De omfavnes og overøses med blomster og sigaretter.

«Hjemmefronten, hjemmefronten! Hei! Hei! Hei! Det er gutter som har vaska seg!».

For Hjemmefrontens



TRENGSEL: Bedre oversikt på et trafikkskilt.

ledelse er det enormt viktig å få disse kritiske dagene til å gå uten væpnede konflikter. Nordmenn blir anmodet om ikke å ta saken i egne hender. Parolen lyder: «Disiplin, ro, orden og verdighet.»

Ingri Kristine skriver: «I den tyske bokhandel var rutene knust, og bøkene båret ut og tent på. Fra stuevinduet så vi brannskjæret fra bålet på Stortorvet. I farten hadde jeg glemt å slå av platen så den stod på 1500 rødgledende da vi kom inn.»

De første dagene utkommer bare en avis. Den heter Oslo-Pressen, og er norske myndigheters offisielle talerør inntil samtlige aviser kan komme ut på vanlig måte. Første nummer produseres i all hemmelighet i Aftenposten natt til 8. mai.



GRINI-GUTTER:

Avisen skal utkomme to ganger daglig. Første avis trykkes i 453 100 eksemplarer, og har som hovedtittel «VÅR KAMP ER KRONET MED SEIER».

Uforfalsket glede

Karl Johans gate er som et bølgende hav. Folk strømmer inn fra distriktene. «Stengt på grunn av glede» står det i et vindu. Lastebiler stappfulle av barn med flagg. «Hurra-biler» i alle gater. «Spar lastebilene til nyttig kjøring» anmodes det i Oslo-pressen. «Ingen bil må brukes til fornøyleskjøring. Særlig gjelder det den utbredte kjøringen med barn.»



HURRA-BIL: Jubelen trillet på fire hjul i alle gater.

ser og noen soldater (korrespondenter) kom kjørende til Grand. Brunne uniformer. Kom nesten ikke frem, folk helt ville. Kom tilslutt frem på balkongen på Grand. Juster omfavnet offiseren.»

Journalist Alexander Clifford er en av dem. Han har fulgt fredens inntog i Europa. Intet sted blir han så overveldet som i Oslo: «Det var V-dag og folk var så overveldende lykkelige at noen stod og gråt. Vi kjørte nedover fra Slotet. Da begynte noe som nesten virket som



OPPTOG: Gatene var en sammenhengende bølge av gledesutbrudd.

Fra dagboken til Peter Hartnes 8. mai:

«Kolossale menneskemengder på benene. Flagg og norske farver i alle fasonger og størrelser. Voldsom begeistring overgår alle 17. maier. En engelsk offi-



FLYVER: Hjem i triumf.

et delirium... De kysset oss og omfavnet oss og festet norske flagg over alt på oss. Alt var ren, uforfalsket glede.»

Folk skriker seg hese. Engelske, amerikanske, franske og russiske flagg. Bilder av kong Haakon og kronprins Olav. Kirkeklokkene ringer i en time fra kl. 15.00. En norsk flyver blir båret på gullstol gjennom folkehavet på Karl Johan.

Alle trikker er overfylte. Folk henger utenpå og sitter på taket. Musikkorps dukker opp. Utover kvelden fortsetter folk å gå i tog, mange med fakler. Noen unge, tyske soldater med hvite armbind ser glade og lettet ut.

300 angivere

Oslo Telefonanlegg henstiller til publikum å fatte seg i korthet, da samtlige sentraler er overbelastet.

Arrestasjonen av NS-folk og angivere begynner 8. mai. 300 personer blir tatt første døgnet. De mest kjente navngis i avisen. Også «tyskertøsene» tas i forvaring av hensyn til egen sikkerhet. Det er eksempler på snauklipping og overgrep.

Noen nazipamper forsøker seg med norske flagg. Det oppfattes som «høyst usmakelig og utfordrende misbruk av flagget». Når de føres ut, roper folk: «Nå skal du bli et hode kortere!»

Om kvelden 8. mai kommer det til sammenstøt mellom norsk politi og tyskere. På An-

kertorget «skal det ha gått temmelig villt for seg». Utenfor Aftenposten blir en norsk politimann drept. Det skal være brukt både maskingevær og håndgranater.

På gullstol

Den 9. mai kjører Vidkun Quisling fra sin residens på Bygdøy og melder seg på Oslo politikammer sammen med de fleste av sine ministre. Oslo-Pressen opplyser det i en liten notis, men lover at svenske og amerikanske filmer snart blir å se. «Det brinner en ild» med Inga Tidblad er den første.

I gatene hyldes de frittgitte Grini-fangene like hjertelig som de aktive krigsdeltagere. Fest på Grand med skinke, taller og de kjente Grinsangene som holdt humøret oppe under fangenskapet: «Det har vi, det har vi, det har dem næggukke ute - det må være forferdelig, der ute i det fri.»

I byen ryktes det at «Stemmen fra London», redaktør Toralv Øksnevad, ventes med tog fra Sverige. Folk strømmer til Østbanen. Når han dukker frem, ropes det:



KRONPRINS OLAV: 13. mai kom kronprinsen til Oslo.

«Si noe så vi hører stemmen.» Øksnevad får frem noen ord, og folk er elleville og brøler «Hør, hør!» Han bæres på gullstol til utgangen.

«Force 134» med kronprins Olav inntar Oslo den 13. mai. På toppen av en åpen bil hyldes han av en jublende hovedstad. Aldri var våren vakrere.



Fangene fra Grini ble hyllet som helter.